F R Á S Ö G N

af fundi þingmannanefndar EFTA í Brussel 6. febrúar 2012

Þingmannanefnd EFTA kom saman til fundar í Brussel 6. febrúar sl. Af hálfu Íslandsdeildar þingmannanefndar EFTA sóttu fundinn Árni Þór Sigurðsson formaður, Skúli Helgason, Magnús Orri Schram, Sigmundur Davíð Gunnlaugsson og Þorgerður K. Gunnarsdóttir, auk Stígs Stefánssonar ritara.

Helstu dagskrárliðir fundarins voru staða efnahagsmála í Evrópu og viðamikil úttekt nefndar norskra stjórnvalda á EES-samningnum. Einnig var fjallað um framtíð EES og tvíhliða samninga ESB og Sviss, og um stöðu fríverslunarviðræðna EFTA við Indónesíu.

Richard Corbett, frá skrifstofu Herman Van Rompuy, forseta leiðtogaráðs ESB, hélt framsögu um ástand efnahagsmála í Evrópu. Þrátt fyrir fyrir alvarlegustu efnahagskreppu álfunnar síðan á fjórða áratug síðustu aldar hefði tvennt þróast öðru vísi en þá sem seint yrði metið að mikilvægi. Annars vegar hefði ekki komið til þess að ríki tækju upp aukna verndarstefnu í viðskiptum og þar væri styrk innri markaðar ESB að þakka. Hins vegar hefði ekki heldur komið til hrinu gengisfellinga þar sem ríkin reyndu að styrkja samkeppnisstöðu sína með því að fella gengi gjaldmiðla sinna hvert í kapp við annað og væri þar evrunni fyrir að þakka. Kreppan er alvarleg og leiðtogaráð ESB hefur verið vettvangur ákvarðana og samráðs aðildarríkjanna um viðbrögð. Á síðustu tveimur árum hefur leiðtogaráðið tekið ákvarðanir um breytt eftirlit með fjármálastarfsemi, strangari reglur um hallarekstur í ríkisfjármálum og skuldir aðildarríkja og komið á gildum björgunarsjóðum sem veita einstökum ríkjum fyrirgreiðslu gegn ströngum skilyrðum. Þá yrðu ríkin að leggja drög að fjárlögum fyrir framkvæmdastjórn og ráðherraráð fjármálaráðherra til greiningar og athugasemda. Í nýjum stöðugleikasáttmála 25 ESB-ríkja um samræmi og stöðugleika í ríkisfjármálum væri skuldbinding um að fara ekki yfir ákveðið skuldaþak sem aðildarríkin verða bundin. Hvað markaðina varðar taldi Corbett ljóst að þeir mundu aldrei aftur gera þau mistök að veita skuldugum ríkjum eins og Grikkjum sömu lágu vaxtakjör og hin evruríkin nytu. Evruríkin mundu ekki njóta svipaðra vaxtakjara í framtíðinni heldur færu þau eftir stöðu hvers og eins.

Í umræðunni sem á eftir fylgdi erindi Corbetts sagði Skúli Helgason ljóst að víða kenndi fólk ESB um kreppuna þó að orsökin lægi í óábyrgri hegðun stjórnvalda einstakra ríkja. Því gæti orðið mikil andstaða við að fullgilda hinn nýja stöðugleikasáttmála um ríkisfjármál í ríkjunum sem verst hefðu orðið úti. Hvernig mundi slík staðfesting ganga fyrir sig í Grikklandi þar sem mikil reiði væri vegna ástandsins? Magnús Orri Schram sagði boðskap Corbetts um árangur evrunnar við að koma í veg fyrir hrinu gengisfellinga áhugaverðan. Aflvaki að baki umsókn Íslands um aðild að ESB væri evran og löngun til að tryggja efnahagslegan stöðugleika með stöðugum gjaldmiðli. Spurði hann um framtíðarhorfur evrunnar. Corbett benti á að einungis tólf ríki af 25 þurfa að fullgilda stöðugleikasáttmálann til þess að hann taki gildi. Eftir það geta ríki ekki staðið í vegi fyrir sáttmálanum og býðst að taka þátt í honum með fullgildingu. Þjóðargjaldþrot Grikkja væri slæmt fyrir alla og að sjálfsögðu verst fyrir Grikki sjálfa. Ef Grikkir köstuðu evrunni og tækju upp drökmuna aftur þá væru erlendar skuldir þeirra engu að síður enn í evrum. Hvað varðar framtíð evrunnar benti Corbett á að evran hefði verið nokkuð stöðug þrátt fyrir kreppuna og ef litið væri til hins stóra samhengis þá væru skuldir evrusvæðisins sem heildar hlutfallslega lægri en skuldir Japan og Bandaríkjanna. Kreppan væri fyrst og síðast skuldakreppa en ekki gjaldmiðilskreppa.

Ulf Sverdrup, framkvæmdastjóri norsku úttektarinnar á EES-samstarfinu, hélt erindi um niðurstöður hennar. Samkvæmt úttektinni tekur Noregur þátt í ¾ hlutum allrar Evrópusamvinnu ef miðað er við þau ESB-ríki sem lengst hafa gengið í samstarfinu. Enginn vafi leikur á efnahagslegum ávinningi Norðmanna af EES-aðild. Um þjóðþingin sagði Sverdrup þau hafa

farið mjög halloka í Evrópusamstarfinu þar sem vald hefði verið framselt stofnunum ESB sem erfitt væri að hafa eftirlit með eða kalla aðila til ábyrgðar fyrir. Þetta gilti um þjóðþing aðildarríkja ESB og í enn ríkari mæli um þjóðþing EFTA/EES-ríkjanna. Skúli Helgason spurði hvort efnahagslegur ávinningur Norðmanna af ESB hefði verið metinn í krónum og aurum og hvaða aðferðafræði væri að baki slíkri greiningu? Hvert væri hættumatið á EES-samningnum frá sjónarhóli Norðmanna? Magnús Orri Schram spurði hver viðbrögð stjórnmálamanna og almennings í Noregi hefðu verið við úttektinni og hvort niðurstaðan væri notuð sem rökstuðningur fyrir nánari þátttöku í Evrópusamrunanum. Þorgerður K. Gunnarsdóttir minntist umræðu á Íslandi um mögulegan árekstur við stjórnarskrána þegar EES-samningurinn var gerður. Síðan hefði þróunin sýnt að breyta yrði stjórnarskránni til að heimila framsal valds á takmörkuðum sviðum óháð því hvernig aðildarviðræður Íslands við ESB færu. Árni Þór Sigurðsson sagði úttektina mikilvæga fyrir hin EFTA/EES-ríkin og taldi að Íslendingar hefðu væntanlega breytt stjórnarskránni árið 1994 ef þeir hefðu séð fyrir hvernig EES-samningurinn mundi þróast. Sverdrup svaraði því til um efnahagslegan ávinning EES-samningsins að ekki væri nein ein tala nefnd í því sambandi en að mikilvægasti ávinningurinn fælist ekki í viðskiptum við og aðgangi að evrópskum mörkuðum heldur í nútímavæðingu norska hagkerfisins við að taka upp regluverk ESB á sviði innri markaðarins. Hvað varðar áhættu af EES þá gæti andstaða og jafnvel neitun Noregs við einstaka tilskipunum skapað óvissu. Úttektin hefði ekki aukið umræðu um kosti eða galla ESB-aðildar Norðmanna.

Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar og á vefsvæðinu www.efta.int.